

Vsi smo za to, da bi poskrbeli za odpadke ... Ampak ne pri nas doma.

Nina Šprohar, foto: Tamino Petelinšek, STA

Aktualni minister za okolje in prostor, Simon Zajc, meni, da bo sprememba zakona »spravila sistem ravnanja z odpadki nazaj na noge«, odzivi nanjo pa naj bi bili zelo pozitivni. Za svoje odpadke moramo po njegovem poskrbeti sami, za kar pa bomo potrebovali novo sežigalnico. »Tista lokalna skupnost, ki bo dala zeleno luč za postavitev, bo ustrezno nagrajena,« obljublja Zajc.

S spremembami na področju ravnanja z odpadno embalažo boste počakali na nov Zakon o varstvu okolja. Kako bo nov zakon urejal podaljšano proizvajalčevo odgovornost? Kako se bo po vašem to obneslo v praksi?

Prvi korak je sprememba Zakona o varstvu okolja, kjer urejamo proizvajalčevo razširjeno odgovornost. Želimo doseči, da bodo proizvajalci ne le finančno, temveč tudi organizacijsko odgovorni za svoje izdelke in embalažo. V praksi to pomeni, da bodo morali proizvajalci sami ustanoviti neprofitne organizacije, ki bodo poskrbele, da se z izdelki in z embalažo, ko ti postanejo odpadki, ustrezno ravna. To je glavna sprememba, ki bo po našem mnenju doprinesla k delovanju sistema. Do zdaj smo namreč ugotovili, da velik del problema predstavlja dejstvo, da proizvajalci odgovarjajo le finančno, od tam naprej pa nimajo nekega vpliva ali skrbi, kaj se z njihovimi proizvodi

zares zgodi. Potem pa sledi še sprememba Uredbe o odpadni embalaži, kjer dosedanja meja dovoljenih 15 ton ukinjamo. Torej bodo vsi, ki dajo embalažo prvič na trg, za njo tudi odgovorni.

Kako so se na to odzvali proizvajalci?

S proizvajalci smo se sestali in izvedeli, da podpirajo naš predlog in se strinjajo, da tudi v organizacijskem smislu poskrbijo za svoje odpadke. Težav niso imeli niti s tem, da bo vse to neprofitno. Kar pa so predlagali, in bomo tudi upoštevali, je, da lahko ena organizacija skrbi za več vrst odpadkov. Njihov predlog bomo vključili v zakon, da lahko vlada s podzakonskim aktom področje uredi, če se bo potreba po tem pokazala.

Proizvajalci bodo ne le finančno, temveč tudi organizacijsko odgovorni za svoje izdelke in embalažo.

Predlog proizvajalcev, ki ga bomo tudi upoštevali, je, da lahko ena organizacija skrbi za več vrst odpadkov.

Ste se soočili s kakšnimi drugimi pomisleki?

Ne, v resnici so bile naše spremembe res pozitivno sprejete s strani proizvajalcev, kar je za nas najbolj pomembno. Gre tudi za to, da mora biti zakon napisan tako, da ga proizvajalci vzamejo za svojega in vidijo, da je tak način tudi zanje najboljši. Glede na odzive smo svoj cilj dosegli.

Kaj bo še prinesel novi zakon?

Glede na to, da gre v resnici za spremembo zakona, kar pomeni, da smo omejeni s številom členov, so glavne spremembe tri. Prva je torej povezana s proizvajalčevo razširjeno odgovornostjo, druga je ta, da usklajujemo našo zakonodajo o sistemu trgovanja s pravicami do emisij toplogrednih plinov z evropsko direktivo, poleg tega pa še popravljamo sklice na različne predpise, saj se ti ves čas spreminjajo. Tekom javne razprave smo prejeli tudi pobude za prepoved pridobivanja ogljikovodikov s hidravličnim lomljenjem z vbrizgavanjem kemikalij (t. i. »fracking«, op. a.). Ker bomo prepoved dodatno vnesli v zakon, ga bomo ponovno poslali v krajšo javno obravnavo.

Kakšni so načrti za naprej? Pripravljate še kakšen zakon, uredbo?

V prihodnjem letu bomo pripravili nov Zakon o varstvu okolja, s katerim želimo zaobjeti kar širok nabor izboljšav. Ukvarjali se bomo recimo z območji, ki so bila v preteklosti onesnažena in kamor želimo pripeljati stalen vir financ zato, da jih bomo lahko sanirali. Tovrstne sanacije namreč trajajo več let in so zelo drage. Prav zato si želimo imeti stalen vir sredstev. Naša ideja je, da to dodamo Skladu za podnebne spremembe, bo pa tukaj še kar precej usklajevanj.

Je takšnih degradiranih območij, kjer bodo potrebne sanacije, veliko?

Da. Še veliko je jam, potem je tu Celjska kotlina ... Očitno pa nismo edini s takšnimi težavami. Pogovarjal sem se namreč z ministri iz držav bivše Jugoslavije in ugotovili smo, da je degradiranih območij tudi pri njih veliko. V preteklosti nismo bili vestni, kar se tiče našega okolja, zato se moramo zdaj soočiti s posledicami takšnega ravnanja.

Kako bi ocenili stanje na področju komunalne odpadne embalaže?

Računam, da bomo s spremembo Zakona o varstvu okolja, z novo uredbo in s tem, ko bomo ukrepe, ki jih je interventni zakon pripeljal, speljali do konca, sistem postavili nazaj na noge. Če bo res deloval tako, kot predvidevamo, se nam kupi embalaže ne bodo več kopičili. Je pa eno, kaj naredimo na papirju, se pravi z zakonom in uredbami, povsem nekaj drugega pa je postaviti sistem v praksi. Odpadke moramo biti sposobni predelati doma in zmanjšati njihovo količino, in tu se pravo delo začne. Za to moramo delati prav vsi – tako gospodarstvo kot naše ministrstvo, tudi druge službe ipd.

Najbrž kar vsi prebivalci ...

Tako je, saj vsi proizvajamo odpadke, okoli 500 kilogramov na leto vsak izmed nas. Želimo imeti vse udobje, ki nam ga življenje prinaša, a se moramo zavedati, da naš način življenja med drugim prinaša tudi vedno več odpadkov, za katere je potem treba poskrbeti. Tukaj pa se pri nas vse ustavi. Vsi smo namreč za to, da bi poskrbeli za odpadke in se strinjamo, da je to nujno ... Ampak ne pri nas doma. Ne na našem dvorišču, ne v našem mestu, ne v naši občini. To mentaliteto bomo morali v zelo kratkem času spremeniti.

Če se dotakneva gospodarstva ... Kakšne ukrepe bi morali sprejeti znotraj podjetij, da pripomorejo k temu cilju?

Gospodarstvo ima za napredek veliko prostora in lahko konkretno pripomore k zmanjšanju količine odpadkov. Prav gospodarstvo je namreč tisto, ki produkte oblikuje, zato lahko že na tem mestu nastanejo velike spremembe. V času, ko razvijajo izdelek, bi lahko že razmišljali, kaj bodo z njim storili, ko ga potrošnik odrabi. Izdelek je tako lahko iz monomaterialov, ki se jih lažje reciklira, lahko je to izdelek za večkratno uporabo, z zelo malo embalaže ... Možnosti so različne. Gospodarstvo torej lahko ogromno naredi, mi od njih to pričakujemo in si želimo, da bi jih s tem, ko prelagamo organizacijsko delovanje nanje, stimulirali, da oblikujejo in proizvajajo takšne izdelke. Namreč, če bo proizvode možno reciklirati, bo strošek skrbi za odpadno embalažo manjši, saj se bo denar, ki bo prišel iz recikliranja, vračal v njihove blagajne.

V enem od intervjujev ste dejali, da bo moralo kmalu priti do prehoda v trajnostno gospodarstvo. Kako vi vidite ta prehod, kaj bi se moralo zgoditi oz. kaj želite, da bi se zgodilo?

Ta prehod bo res nujen. Mi v Sloveniji recimo že spomladi porabimo vse naravne vire za celo leto.

Prepovedali bomo hidravlično lomljenje z vbrizgavanjem kemikalij.

V preteklosti nismo bili vestni, kar se tiče našega okolja, zato se moramo zdaj soočiti s posledicami takšnega ravnanja.

Tiskano na papirju Viprint, 80 g, papirnice VIPAP/VIDEM/KRSKO, d. d.

Če bo proizvode možno reciklirati, bo strošek skrbi za odpadno embalažo manjši.

Vse, kar porabimo od spomladi dalje, gre na račun prihodnjih generacij. Porabiti moramo torej toliko, kot imamo. Z bivšim komisarjem dr. Janezom Potočnikom deliva razmišljanje, da bomo morali v prihodnosti tudi iz izdelke gledati kot na storitve. Kar pomeni, da se ne bomo več pogovarjali o tem, da prodajamo avtomobile, temveč mobilnost. Ne bomo prodajali žarnic, temveč osvetlitev. Proizvajalcem bo tako v interesu izdelati žarnice z dolgo življenjsko dobo, ki bodo porabile čim manj energije, s čim manj stroški in čim manj materiala, še vedno pa bodo lahko zaračunali storitev. To je sicer velik preskok, a ga bo treba kar hitro narediti.

Prednostna področja, kjer moramo biti samozadostni, so zame energija, odpadki in hrana. Če se meje res zaprejo, bo ravno zaradi teh treh področij nastal kaos, če ne bomo samozadostni.

Kakšno pa je stanje na področju nevarnih odpadkov? Kakšni so načrti za naprej?

Tako na področju nevarnih kot nenevarnih odpadkov mora Slovenija postati kar se da samooskrbna. Meje se bodo namreč zapirale. Če ne bomo sposobni sami rešiti te problematike, bo težav čedalje več. Prednostna področja, kjer moramo biti samozadostni, so zame energija, odpadki in hrana. Če se meje res zaprejo, bo ravno zaradi teh treh področij nastal kaos, če ne bomo samozadostni.

Koliko odpadkov trenutno sploh izvažamo?

Približno 30 odstotkov, največ v sosednje države. Včasih smo jih veliko izvozili na Kitajsko, ampak danes, ko tamkajšnja delovna sila ni več tako poceni, tja ne izvažamo več. Zaprli so vrata, zato imamo zdaj težave. To pa je po mojem mnenju tudi edino pravilno, saj ni prav, da posledice našega smetenja trpijo države, kjer so okoljski standardi nizki.

Kako pa se potem rešiti vseh odpadkov? Potrebujemo še eno sežigalnico? Kakšno je vaše stališče do takšne obdelave odpadkov?

Naša sežigalnica ima majhno kapaciteto, tako da bomo zagotovo potrebovali še en objekt za termično obdelavo. Kljub temu, da bomo vse napore vlagali v to, da se zmanjša količina odpadkov, bomo prišli do

stopnje, ko material ne bo več reciklabilen. Ne želimo si ga odlagati, ker je v njem še skladiščena energija, kar pomeni, da bo tak objekt – končna postaja za odpadke – nujen.

Kaj vse bo potrebno, da ga zgradimo?

Najprej bo treba najti lokalno skupnost, ki bi bila sežigalnico pripravljena postaviti. Poleg tega potrebujemo najboljšo možno tehnologijo, da bodo prebivalci sprotno obveščeni o izpustih. Želimo doseči vsaj tak nivo kot dunajska sežigalnica. Poleg tega bi morala biti tista lokalna skupnost, ki bo dala zeleno luč za postavitev, za to tudi ustrezno nagrajena.

Kje vidite možne lokacije za takšne objekte?

Občinam smo že poslali poizvedbo, da ugotovimo, katere so za postavitev sežigalnice zainteresirane. Javilo se jih je precej, med drugimi Ljubljana, Jesenice, Maribor, Kočevje in Ptuj. Zdaj se bomo z njimi sestali, do konca leta pa bi radi prišli do odločitve, kje, kako in kdaj bomo objekt postavili.

Do kdaj bi bilo idealno, da bi pri nas dobili novo sežigalnico?

Do včeraj. (smeh) Zavedamo se, da bo postopek trajal nekaj let, predvsem zato, ker se želimo stoodstotno uskladiti z lokalnim prebivalstvom. Potrebni bo veliko pogovorov, sežigalnico bomo morali umestiti v prostor, potem nastopi še sama gradnja ... In tako hitro pridemo na obdobje petih let.

Kaj se bo moralo zgoditi, da bo Slovenija dosegla cilj oglične nevtralnosti do leta 2050, ki je povezan z Zakonom o podnebni politiki?

Izpust toplogrednih plinov bo treba zmanjšati za 90 odstotkov, približno 10 odstotkov pa bo šlo v ponor. Morda lahko tudi več, odvisno, koliko bomo pogozdovale. Največjo težavo predstavlja promet. Predvidevanja so, da se bodo izpusti do leta 2030 še povečali, potem pa bo od leta 2030 do 2050 potrebnih res veliko premikov. Ugotoviti bomo morali, kako se bomo premikali sami, kako bomo premikali tovor, kakšna bo naša industrija, kako bomo pridobivali energijo ...

Nedavno nas je dosegla novica, da ZDA izstopa iz Pariškega podnebnega sporazuma ... Kako bo to vplivalo na svet?

Pariški podnebni sporazum ima takšno težo predvsem zato, ker se je celoten svet poenotil in zavezal k ukrepom. In če izstopi ZDA, ki je tako velika država, z enim najmočnejših gospodarstev na svetu, je to za vse slaba novica. Bojim se, da lahko njihov izstop postane trend, ki bi mu sledili še ostali. Že tako se takšno ravnanje nakazuje tudi v nekaterih drugih velikih državah, kar ni spodbudno. Ampak predsedniki se menjajo. Slovenija je majhna država, mi lahko naredimo vse, kar je potrebno, da zmanjšamo okoljski odtis, pa se to ne bo poznalo, če bodo onesnaževali vsi okrog nas. **gg**

Ni prav, da posledice našega smetenja trpijo države, kjer so okoljski standardi nizki.

Slovenija je majhna država, mi lahko naredimo vse, kar je potrebno, da zmanjšamo okoljski odtis, pa se to ne bo poznalo, če bodo onesnaževali vsi okrog nas.